

Araştırma Makalesi • Research Article

Gelir Vergisi Mükelleflerinin Vergi Afları Karşısında Tutum ve Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Saha Araştırması: Tekirdağ İli Örneği *

A Field Research for Determining Attitudes and Behaviors of Taxpayers Towards the Tax Amnesties: Province of Tekirdağ Example

Ersan Özkan ^{a,**}, Fikret Karadeniz ^b

^a Maliye Bilim Uzmanı, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye A.B.D., 59030, Tekirdağ/Türkiye. ORCID: 0000-0002-9621-7858

^b Maliye Bilim Uzmanı, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye A.B.D., 59030, Tekirdağ/Türkiye. ORCID: 0000-0001-9445-1221

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 18 Eylül 2019

Düzeltilme tarihi: 29 Eylül 2019

Kabul tarihi: 01 Ekim 2019

Anahtar Kelimeler:

Gelir Vergisi

Vergi Afları

Tekirdağ

ARTICLE INFO

Article history:

Received September 18, 2019

Received in revised form September 29, 2019

Accepted October 1, 2019

Keywords:

Income Tax

Tax Amnesty

Tekirdağ

ÖZ

Vergi kavramı mükellefler üzerinde olumlu veya olumsuz düşünceleri çağırabilir. Mükelleflerin bazıları vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak görürken, bazıları ise vergiye karşı olumsuz düşüncelere sahip olabilmektedir. Bu araştırma Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerini kapsamaktadır. Araştırmada gelir vergisi mükelleflerinin vergi afları karşısında tutum ve davranışlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Tekirdağ ilinde bir saha araştırması yapılmış ve elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı yardımı ile “T-Testi”, “ANOVA Testi” ve “Korelasyon Analizi” gibi bir dizi istatistiksel sınamaya tabi tutulmuştur. Araştırmada mükelleflerinin, vergi aflarına karşı aşırı bir tepki göstermedikleri ve bazı dönemlerde vergi aflarını kurtarıcı olarak gördükleri sonucu elde edilmiştir. Vergi aflarının ekonomide durgunluk yaşanan dönemlerde ve daralma yaşanan sektörleri kapsayan biçimde uygulanması başarısını etkileyecektir.

ABSTRACT

The concept of tax may evoke positive or negative thoughts on taxpayers. While some taxpayers see tax as a social responsibility, others may have negative thoughts about tax. This study covers income taxpayers in Tekirdağ province. In this study, it is aimed to reveal attitudes and behaviors of taxpayers against tax amnesties. A field study was conducted in Tekirdağ and the data obtained were subjected to a series of statistical tests such as “T-Test”, “ANOVA Test” and “Correlation Analysis with the help of SPSS 22.0 package program. Taxpayers do not overreact to tax amnesties and in some periods, they consider tax amnesty as a savior in the study, it was concluded that taxpayers did not show excessive reaction to tax amnesties and they see it as a savior in some periods. It is concluded that tax amnesties will be successful in periods of economic recession and on Sectoral application.

1. Giriş

Devletlerin ekonomik anlamda en önemli finansman kaynağı olan vergiler iktisadi ve sosyal amaçları gerçekleştirilmede önemli bir araçtır. Türk vergi mevzuatında ve özellikle Vergi Usul Kanunu’nda vergi devletin amme

hizmetlerini yerine getirmek amacıyla egemenlik hakkına dayanarak, kişilerden ve kuruluşlardan kanun yoluyla cebren toplanan paralar şeklinde tanımlanmıştır. 1982 Anayasasının 73. Maddesinin “Vergi Ödevi” başlığı altında ise vergiye ilişkin “Herkes, kamu giderlerini karşılamak

* Bu çalışma, 09-12 Kasım 2017 tarihinde Şanlıurfa’da düzenlenen I. Uluslararası El-Ruha Sosyal Bilimler Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: ersan_ozk@hotmail.com

Atıf/Cite as: Özkan, E., & Karadeniz, F. (2020). Gelir Vergisi Mükelleflerinin Vergi Afları Karşısında Tutum ve Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Saha Araştırması: Tekirdağ İli Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 15-23.

üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır.” şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Anayasanın vergi yükümlülüğü açıklamasından anlaşılacağı üzere vergilemede adalet ilkesine vurgu yapılmaktadır. Vergi afları, belirli bir süre içerisinde bir gurup mükellefin yasal düzenlemelerin dışında tutularak, ceza ve faizleri içine alacak şekilde geçmiş dönemlere ait vergi borçlarının yapılandırılmasıdır (Baer ve Borgne, 2008).

Vergi afları vergide adalet ilkesi kapsamında değerlendirildiğinde tartışmaya neden olan konulardan biridir. Vergi aflarının vergi adaletini bozduğu ve vergi mükelleflerinin vergi ödeme istekleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığından söz edilmektedir. IMF tarafından 2006’da yayımlanan bir çalışmada, vergi afları nedeni ile oluşan kayıpların, kazanımlarından daha fazla olduğu belirtilmektedir (Borgne, 2006). Sıkça uygulanan vergi afları mükelleflerin vergi kaçırmanın meşru olduğu algısına kapılmalarına zemin hazırlayabilir. Bu da vergiye uyumu olumsuz etkileyebilmektedir (Braithwaite, 2002). Vergisini düzenli olarak ödeyen mükelleflerde düzenli vergi ödemeyen mükelleflerin kayırıldığı düşüncesi gelişebileceği gibi, tekrar vergi affı çıkar düşüncesinin yarattığı olumsuz etkiler özellikler gelir vergisi mükellefi olan kesim üzerinden elde edilen vergi tahsilatlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Bilindiği gibi verginin tahakkukundan ziyade tahsilatı daha önemlidir. Araştırmaya konu olan Tekirdağ ili, vergi tahakkuk ve tahsilatları bakımından 81 il içerisinde oldukça başarılı bir grafik çizmektedir. Tekirdağ 2013-2017 yılları arasında en çok vergi tahsilatı yapılan ilk 15 il içerisinde yer almaktadır. Gelir vergisi tahakkuk miktarı bakımından ise ilk 20 il içerisinde 18’nci sıradadır.

Tablo 1. Tekirdağ İli Vergi Tahakkuk ve Tahsilatı Sıralaması

Tekirdağ 2013-2017 Vergi Tahakkuk ve Tahsilatları

Yıl	İller Sıralaması	Gelir Vergisi Tahakkuk Miktarı	İller Sıralaması	Bütçe Bütüt Vergi Tahsilatı
2013	17	84.558.520,20	9	3.560.178.683
2014	18	90.072.864,92	9	4.413.253.859
2015	18	122.132.641,37	9	4.852.669.898
2016	18	139.719.277,81	12	5.059.326.506
2017	18	171.546.583,50	10	6.540.034.734

Kaynak: T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı (2019)

Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerinin vergi aflarına karşı tutum ve davranışlarının ortaya çıkarılması amacı ile hazırlanan bu çalışmada, vergi aflarının uygulanmasına yönelik çeşitli öneri ve görüşlere yer verilmiştir. Araştırmanın ilk üç bölümünde teorik açıdan vergi afları ele alınmıştır. Dördüncü bölümde vergi afları hakkında yapılan araştırmalara yönelik literatür taraması üzerinde

durulmuştur. Beş ve altıncı bölümde ise araştırmadan elde edilen istatistiki bilgiler bulunmaktadır. Son bölümde ise elde edilen sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

2. Vergi Affı Uygulama Gerekçeleri

Devletler siyasi, ekonomik ve mali bunalımların ardından vergi affı uygulamalarına gerek duyabilmektedirler; ancak vergi aflarının uygulanmasının altında yatan en önemli neden mükelleflerin ve ülkelerin mali çıkmaz içerisinde olmasıdır (Savaşan ve Çoban, 2005). Uygulanan vergi afları sayesinde (Heper ve Dönmez, 2004);

- (i) Vergi gelirlerinde ani bir artış meydana gelebilir.
- (ii) Vergi idaresi üzerindeki iş yükü azaltılarak kamuda tasarruf sağlanabilir.
- (iii) Vergiye gönüllü uyum ve vergi ödeme isteklerinde bir artış olabilir.
- (iv) Mükellefleri kayıt altına alınarak, devletin uzun dönem geliri artırılabilir.

Vergi afları yukarıda sayılan genel gerekçeler dışında çeşitli gerekçelerle de ilişkilendirilebilir. Vergi aflarının altında yatan gerekçeleri iktisadi, mali, siyasi, teknik ve idari gerekçeler olmak üzere sınıflandırmak mümkündür.

2.1. İktisadi ve Mali Gerekçeler

Mükelleflerin ve ülke gelirlerinin mali çıkmaz içerisinde olması, vergi aflarının uygulanmasındaki en önemli gerekçelerden biridir (Savaşan ve Çoban, 2005). Kamu harcamalarının artması ve ülkenin iktisadi çıkmaza girmesi finansman ihtiyacını gerekli kılmaktadır Vergi toplama oranlarının düşük seviyelerde seyretmesi, toplanamayan vergi alacaklarının en azından bir kısmının toplanabilmesi ve buna ek olarak mükelleflerin dar boğazdan kurtulabilmesi için vergi afları gerekli görülmektedir (Edizdoğan ve Gümüş, 2013).

Vergi afları vergi sorumluluğundan kaçan mükellefleri belirlemek, kayıt altına almak ve ekonomiye katkı sunmak için bir avantaj olarak görülmektedir (Tolger, 2003). Durgunluk ve ekonomik krizler sonrasında işletmelerin biriken vergi borçları ekonomide sıkışmalara neden olmaktadır. Ekonomide yaşanan bu sıkışmaları aşmak ve ekonomiyi canlandırmak için vergi affı uygulamalarına başvurulduğu görülmektedir. Ayrıca; siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar nedeni ile vergi dışı kalan fonların varlığı vergi aflarının uygulanmasındaki en önemli gerekçeler arasında yer almaktadır.

2.2. Siyasi Gerekçeler

Vergi afları, siyasi otoritenin vazgeçilmez propaganda unsurlarından biridir. Siyasi iktidar açısından başvurulacak en kolay yol mevcut sorunları vergileme süreçlerinin dışında kamusal araç ve yöntemler kullanmaksızın çözümlenektir. Bu yöntem uzlaşma olarak “bir suçu, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama” olarak nitelendirilmektedir (Başaran,

2011). Vergi aflarının uygulanmasında en önemli unsur siyasi otoritedir. Siyasiler vergi aflarını siyasi bir tasarruf aracı olarak kullanabilmektedirler (Bülbül, 2003). Siyasi otoritenin oy kaygısı vergi aflarının uygulamaya geçirilmesinde etkili olan faktörler arasındadır. Oy kaygısı yaşayan siyasi iktidarlar seçim dönemleri yaklaştıkça seçmenleri kendi taraflarına çekebilmek için vergi affı uygulamasına başvurabilmektedir. Bunun yanı sıra iktidara gelen siyasilerin seçmelere jest niyetiyle vergi affı uygulamalarına başvurdukları görülmektedir. Ayrıca yeni mali politikalar oluşturma çabaları, doğal afet gibi toplumu etkileyen olaylar sonrasında veya darbe gibi usulsüzce toplum düzenini değiştiren vakalar sonrasında iktidara gelen idari yönetimlerin toplumsal gerginliği azaltmaya yönelik vergi affı uygulamalarına başvurdukları görülmektedir.

2.3. Teknik ve İdari Gerekçeler

Vergi aflarının uygulanmasında birçok gerekçe olmasına rağmen teknik ve idari gerekçeler önemli bir yere sahiptir. Vergi sisteminde meydana gelen aksaklıklar, yetersizlik ve sistemin anlaşılabilirliği gibi sebeplerle aksayan vergi sistemini düzenlemek veya vergi sisteminde köklü bir revizyona gitmek için vergi aflarına başvurulmaktadır. Geçmiş dönemlerde uygulanan vergi sistemini tasfiyesi için de vergi aflarına başvurulduğu görülmektedir (Keleş, 2002). İdari açıdan bakıldığında ise vergi afları, birikmiş ve tahsili giderek güçleşen vergi alacaklarının kısmen de olsa tahsil edilebilmesi, sonuçlandırılmamış ve sonuçlandırılması uzun zaman alabilecek vergi işlemlerinin eritilmesi, idarenin birikmiş iş yükünün azaltılması (Akdoğan, 2011) ve mükellefleri ekonomik açıdan rahatlatmak için gerekli görülmektedir.

3. Cumhuriyet Tarihinde Geçmişten Günümüze Uygulanan Vergi Afları

Ülkemizde cumhuriyet tarihinden günümüze otuz altı kez vergi affı yapıldığı görülmektedir. İlk vergi affı 1924 yılında, en son uygulanan vergi affı ise 2018 yılında yapılmıştır. Tablo-2 de görüldüğü üzere cumhuriyet tarihinde yıl içerisinde iki veya üç defa vergi affı yapılan yıllar bulunmaktadır. Buna karşın atı ve yedi yıl gibi uzunca bir süre vergi affı yapılmayan yıllarda mevcuttur.

Türkiye ekonomik kriz geçmişi fazla olan bir ülkedir. Türkiye’de vergi afları sadece siyasi amaç güdülerek değil, ekonomik kriz dönemlerinin öncesinde veya sonrasında ya da ekonomik kriz dönemleri içerisinde uygulandığı görülmektedir. Türkiye’de 1929, 1948, 1986 ve 1999 ekonomik krizleri öncesindeki 1928, 1947, 1985, 1998 yıllarında daralan ekonomiyi rahatlatmak amacı ile vergi affı uygulanmıştır. Türkiye’de vergi aflarının ekonomik krizlerin etkili olduğu dönemlerde de uygulandığı görülmektedir. 1974, 2001 ve 2008 yıllarındaki ekonomik kriz dönemlerinde vergi affına başvurulmuştur.

Türkiye’de 1980 yılındaki ekonomik kriz sonrası 1981, 1982 ve 1983 yıllında üç yıl üst üste vergi affı uygulanmıştır. Yine 1991 yılındaki ekonomik krizin ardından 1992 yılında, 2001 ekonomik krizi sonrasında 2002 yılında vergi affı uygulandığı görülmektedir. Buna karşın 1954, 1958 ile 1994 yıllarında yaşanan ekonomik krizler sırasında, öncesinde veya sonrasında vergi affı uygulanmıştır. Ayrıca ekonomik krizlerin olmadığı dönemlerde de vergi aflarına başvurulduğu görülmektedir. Bu durum vergi aflarının çeşitli amaçlar için kullanıldığının göstergesidir.

Tablo 2. Cumhuriyet’ten Günümüze Türkiye’de Vergi Afları

1	17.05.1924	Umuru Belediye Muteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında Kanun
2	05.08.1928	Elviye Selâse Vergilerinin Sureti Cibayetine Dair Kanun
3	15.03.1934	4530 Sayılı Varlık Vergisinin Bakayasının Terkinine Dair Kanun
4	04.07.1934	2566 Sayılı Vergi Bakayasının Tasfiyesine Dair Kanun
5	29.06.1938	3568 Sayılı Arazi Vergisinin Mali Yıl Sonuna Kadar Olan Bakiyesinin Terkinine Dair Kanun
6	13.06.1946	4920 Sayılı Devlet Orman İşletmelerinin Bazı Vergilerden Muaf Tutulması Hakkındaki Kanun
7	21.01.1947	5050 Sayılı Toprak Mahsulleri Vergisi Artıklarının Silinmesi Hakkında Kanun
8	26.10.1960	113 Sayılı Af Kanunu
9	28.12.1961	281 Sayılı Vergi Cezaları Gecikme Zamlarının Tecil Ve Tasfiyesine Dair Kanun
10	23.02.1963	218 Sayılı Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun
11	13.06.1963	252 Sayılı Spor Kulüplerinin Vergi Borçlarının Bir Defaya Mahsus Olmak Üzere Affı Hakkında Kanun
12	05.09.1963	325 Sayılı Yasa Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 1960 ve Daha Önceki Yıllarına Ait Bir Kısım Vergi Borçlarının Tasfiyesi Hakkında Kanun
13	16.07.1965	691 Sayılı Belediyelerin ve Belediyelere Bağlı Müessese ve İşletmelerin Bir Kısım Borçlarının Hazinece Terkin ve Tahkimi Hakkında Kanun
14	03.08.1966	780 Sayılı Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun
15	28.02.1970	1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu’yla Getirilen Af
16	15.05.1974	1803 Sayılı Cumhuriyet’in 50. Yılı Nedeniyle Bazı Suç Ve Cezaların Affı Hakkında Kanun
17	20.03.1981	2431 Sayılı Tahsilâtın Hızlandırılması ve Beyan Dışı Kalmış Servet Unsurlarıyla Vesikasız Emtianın Beyanına İlişkin Kanun
18	02.03.1982	2431 Sayılı Kanun’a Ek
19	22.02.1983	2801 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu İle Tahsil Hakkında Kanun
20	04.02.1985	Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında 3239 Sayılı Kanun’un Geçici 4. Maddesi

21	03.12.1988	3505 Sayılı Kanun (Geçici Birinci Madde)
22	28.12.1988	3512 Sayılı Kanun
23	15.12.1990	3689 Sayılı Kanun (Geçici Birinci Madde)
24	21.02.1992	3787 Sayılı Kanun
25	05.09.1997	400 Sayılı Tahsilât Genel Tebliği
26	22.07.1998	4369 Sayılı Yasa
27	06.02.2001	414 Sayılı Tahsilât Genel Tebliği
28	07.03.2002	4746 (4748) Sayılı Kanun İle Emlak Vergisi İle İlgili Af Düzenlemesi (Emlak Vergisi Kanunu Geçici Madde 21)
29	27.02.2003	4811 Sayılı Vergi Barışı Kanunu
30	22.11.2008	5811 Sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun
31	25.02.2011	6111 Sayılı Bazı Alacakların Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
32	29.05.2013	6486 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2. Varlık Barışı)
33	10.09.2014	6552 Sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bazı Alacakların Yapılandırılmasına İlişkin Kanun
34	19.08.2016	6736 Sayılı Kanun ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun Tasarısı
35	03.06.2017	Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair 7020 Sayılı Kanun
36	18.05.2018	Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 7143

Kaynak: Edizdoğan ve Gümüş (2013: 114), Resmî Gazete (10.03.2017, 03.06.2017, 18.05.2018).

4. Literatür İncelemesi

Demir ve Yüksel (2010), yapmış oldukları çalışmalarında mükelleflerce tahmin edilemeyen vergi aflarının başarılı olabileceğine, afların uygulandıktan sonra yoğun vergi denetimi, sert cezalar ve yaptırımlar aracılığı ile desteklenmesi durumunda vergi katılımının artırabileceğine değinmişlerdir. Yine aynı araştırmalarında siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların mevcut olduğu dönemlerde mükelleflere ödeme için gerekli zaman kazandıran afların başarılı olabileceğine yer vermişlerdir.

Sağlam (2013), tarafından Hitit Üniversitesi İ.İ.B.F. son sınıf öğrencilerini konu alan çalışmada, vergi ödemelerinde tutarlılık göstermeyen mükelleflere yönelik uygulanacak yaptırımların vergi bilincini arttıracığı; ancak öğrenciler arasında vergi aflarının vergi bilincini azalttığı düşüncesinin hâkim olduğu görülmüştür.

Cansız (2015), yapmış olduğu araştırmasında vergi aflarının parasal ve biçimsel sorumluluk sahibi mükellefler üzerinde verginin geleneği ve vergilemenin adil olduğu algısını zayıflatarak olumsuz etki oluşturabileceği sonucuna ulaşmıştır. Demir ve Küçükilhan (2013), tarafından yapılan araştırmada ise vergi aflarının, pozitif yönlerinden ziyade, dürüst ve vergi ödemelerinde tutarlılık gösteren mükellefleri cezalandıran olumsuz uygulamalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alm vd. (1993), tarafından Kolorado'da yapılan çalışmada vergi aflarının vergi uyumu üzerinde etkili olmadığı, vergi gelirlerinde önemli bir artış sağlamada yetersiz kaldığı sonuçları elde edilmiştir. Feld vd. (2007), ise yapmış oldukları araştırmalarında vergi aflarının devletin güvenilirliğini azalttığını ve cezaların caydırıcılığı üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Armağan ve Şencan (2013), tarafından yapılan araştırmada "4811 sayılı Vergi Barışı Kanununun" vergi tahsilatında

artışa neden olduğu, fakat uygulanan vergi aflarının vergi bilinci ve vergi ahlakı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı, mükelleflerin süre gelen yıllar içerisinde sıkça uygulanan vergi afları nedeni ile afları beklentiden çok bir kural olarak algılanmaya başladıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Yine aynı araştırmada mükelleflerin vergisel sorumluluklarını yerine getirmede rahat davranmaya başladıkları, dürüst mükelleflerin dahi aynı tutum içine girdikleri, bu nedenle vergi kayıp ve kaçaklarının arttığı değerlendirilmiştir.

Çetin (2007), yapmış olduğu araştırmasında mükelleflerin vergi aflarının devam edeceğine dair inançlarının vergi ödeme isteklerini ve vergiye gönüllü uyumlarını azalttığı, uygulamaya konulan her vergi affının ardından vergiye gönüllü uyum seviyesinin düştüğü, hatta vergi aflarının vergi uyumu üzerinde tahribata neden olduğu sonuçlarını elde etmiştir.

Muter vd. (1993), tarafından Manisa ilinde yapılan anket çalışmasında mükelleflerin vergi aflarını bir defaya mahsus olumlu buldukları; fakat vergi kaçakçılığına tepki gösteren mükelleflerin, vergi affı uygulamalarına karşı olumsuz tavır takındıkları sonuçları elde edilmiştir. Aynı araştırmada vergi aflarının vergi tahsilatlarını hızlandırma amacıyla yapılırsa dahi vergi bilincini zayıflattığı, vergi sistemini zaafa uğrattığı ve vergi ödemelerindeki gecikmede ödüllendirici bir işleve sahip olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Çelikkaya ve Gürbüz (2006), tarafından Eskişehir ilinde yapılan çalışmada, vergi mükelleflerinin af uygulamalarına olumlu bakmadıkları; fakat özellikle tüccar sınıfında yer alan mükelleflerin büyük çoğunluğunun af beklentisi içerisinde oldukları görülmüştür.

Yeniçeri (2005), İstanbul ilinin Esenler, Fatih, Beşiktaş ve Etiler semtlerindeki 400 farklı sosyo-demografik özelliklerine sahip vergi mükellefi üzerinde anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda yüksek gelire sahip mükelleflerin vergi affı beklentilerinin vergi

ödemelerinde daha isteksiz davranmalarına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altuğ vd., (2010), tarafından "Türkiye'de Vergi Bilinci İstanbul Araştırması" konulu proje kapsamında saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonrasında mükelleflerin çoğunun vergi aflarına karşı olumsuz bir bakışa sahip olduğu, yine mükelleflerin çoğunluğunda vergi aflarının vergi adaletsizliğini arttırdığı ve vergi aflarının haksız bir uygulama olduğu düşüncesinin yaygın olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Demir vd. (2016), tarafından Sivas ilinde gerçekleştirilen çalışmada Sivas Defterdarlığında görevli personeller üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda Sivas Defterdarlığında görevli personelin vergi aflarına olan bakış açısının demografik özellikler bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği ve vergi affına yönelik düşüncelerin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Organ ve Yegen (2013), tarafından Adana ilinde serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada sıklıkla uygulanan vergi aflarından faydalanamayan mükelleflerin vergi ödeme isteklerinin düştüğü sonucunu elde etmişlerdir. Mutlu ve Taşcı (2013), tarafından Malatya ilinde gerçekleştirilen çalışmada vergi afları ve af beklentilerinin mükelleflerin adalet algılarını etkilediği ve vergiye gönüllü uyumda olumsuz etkiler yarattığı sonucunu elde etmişlerdir

Çiçek vd. (2008), tarafından Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapılan çalışmada bölge illerde bulunan mükelleflerin vergi aflarına yönelik farklı tutum ve davranışlar içinde oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada Gaziantep ilindeki mükellefler vergi aflarının dürüst mükellefleri cezalandırdığı görüşüne sahip iken, Mardin, Şanlıurfa ve Adıyaman ilinde bulunan mükelleflerin vergi aflarının devlete olan güveni sarstığı görüşüne sahip oldukları, Diyarbakır ilindeki mükelleflerin ise vergi aflarını çok yararlı olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dam (2006), Hindistan'da 1981 ve 1997 yıllarında vergi affı uygulandığını ve 1981 yılında uygulanan vergi affının güçlü bir mekanizma ile desteklenmediği için başarısız olduğunu; ancak 1997 yılında uygulanan vergi affının sporcular, sanatçılar, televizyon kanalları ve medya sektörü ile desteklenmesi sonucunda başarıya ulaştığı aktarmaktadır.

Malik ve Schwab'e (1991) göre vergi aflarının sıklıkla uygulanması aflarının önceden tahmin edilir hale gelmesine neden olmakta ve vergi suçlarının işlenmesine yönelik teşvik edici bir etki yaratmaktadır. Bu durum vergi mükelleflerinin vergi uyumlarını olumsuz etkilemektedir. Vergi aflarının uygulanma olasılığının artması durumunda mükelleflerin eksik beyanda buldukları görülmektedir.

İpek vd. (2012), Trakya bölgesinde yaptıkları anket çalışmasında, katılımcıların %59,3'ünün vergi suçlarının tekrarlanmasından vergi aflarını sorumlu tuttuğu ve

katılımcıların %80,1'inin ise vergi affı çıkacağını bilmeleri halinde vergisel yükümlülüklerini yerine getirmede istekli davranmayacakları sonuçlarını elde etmişlerdir.

Mikesel (1984), göre vergi afları mükelleflerin vergi ödemelerinde hukuka uygun davranmalarına katkıda bulunan bir araçtır. Vergi afları dürüst vergi mükelleflerinin vergi yüklerinin azaltılması, kötü niyetli mükelleflerinde vergi sitemine kazandırılması ve vergi gelirlerinde bir artışa neden olması amacı ile uygulanabilmektedir.

Kellner'e (2004) göre ise ülkeler mali, ekonomik veya siyasi kriz içine düşebilirler. Vergi afları kriz dönemlerindeki olumsuz etkileri ortadan kaldırmada kullanılabilir. Andreoni (1991)'e göre ise sıklıkla tekrarlanan vergi afları mükelleflerin vergi uyumu üzerinde olumsuz etkilere neden olmakla birlikte vergi sitemini de olumsuz etkilemektedir.

Gerçekleştirilen literatür taramasında vergi aflarıyla ilgili çalışmalar mükelleflerin tepkilerinin çeşitli durumlara karşısında değişim sergilediğine işaret etmektedir. Mükelleflerin yaşadığı bölgeler, ekonomik durumları ve iş olanakları gibi birçok değişken faktör vergi aflarına yönelik tutum ve davranışlarında belirleyici rol oynamaktadır.

5. Yöntem

5.1. Araştırmanın Amacı

Gerçekleştirilen araştırma Tekirdağ ilini kapsamaktadır. Araştırmanın en önemli amacı gelir vergisi mükelleflerinin vergi afları karşısındaki tutum ve davranışlarının ortaya çıkarılmasıdır. Vergi aflarını kapsayan yeni uygulama modellerinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmak araştırmanın diğer önemli çıkarımları arasında yer almaktadır.

5.2. Ana kütle ve Örneklem

Gelir İdaresi Başkanlığının verilerince Tekirdağ ilinde Kasım 2017 yılı itibari ile faal durumda olduğu belirtilen 24.554 gelir vergisi mükellefi araştırmanın anakütlesini oluşturmaktadır (T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı, 2017). Gerçekleştirilen bu çalışmada anket uygulamasına başvurulmuştur. Araştırmada anket uygulanacak kişi sayısının belirlenmesi için aşağıdaki formül kullanılmıştır (Newbold, 1995);

$$n = \frac{Np(1-p)}{(n-1) + \sigma_{px}^2 p(1-p)} \quad (1)$$

n = Örneklem Hacmi
N = Anakütle
 σ_{px}^2 = Oranın Varyansı
p = Oran %5

Gelir idaresi verilerince belirlenen anakütle sayısı dikkate alınarak %95 güven aralığında, \pm %5 tolerans hacmine göre il genelinde ulaşılması gereken kişi sayısı 378 olarak belirlenmiştir. Kişi sayısının belirlenmesinin ardından ilçelerin nüfus oranları dikkate alınmış ve yapılan hesaplama ile ilçeler bazında anket uygulanacak kişi sayısı da belirlenmiştir.

Tablo 3. Örneklem Sayısı Hesaplaması

İlçeler	2017 İlçe Nüfusları	İlçelerin Toplam Nüfusundaki %'si	Ulaşılmaması Gereken Örneklem Kişi Sayıları
Çorlu	260.437	25,90	98
Süleymanpaşa	196.031	19,50	74
Çerkezköy	157.931	15,71	59
Kapaklı	112.269	11,17	42
Ergene	60.881	6,06	23
Malkara	52.456	5,22	20
Saray	49.180	4,89	18
Hayrabolu	32.035	3,19	13
Şarköy	31.518	3,13	12
Muratlı	28.127	2,80	10
Marmaraeğlisi	24.598	2,45	9
Toplam	1.005.463	100	378

Kaynak: Nüfusu (2018)

Kişi sayısının belirlenmesinin ardından hazırlan anket formları il ve ilçeler bazında gelir vergisi mükellefi olan kişilere uygulanmıştır. Ankette Likert tipi sorular kullanılmıştır. Likert tipi sorular araştırılan konuda tutum veya görüş içeren bir ifade ve bu ifadeye katılım düzeyini belirten seçenekleri içerir. Bu seçenekler “en yüksekte en düşüğe” veya “en iyiden en kötüye” doğru dereceli bir şekilde sıralanır. Analiz aşamasında bu seçeneklere birer sayısal değer atanır böylece nitel veri nicel veriye dönüştürülerek analiz edilir (Turhan vd., 2015).

Gerçekleştirilen anket uygulamasında, beşli Likert ölçeğine göre (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) hazırlanmış sekiz vergi temalı soru bulunmaktadır. Anket soruları seçiminde vergi afları konusunda yapılan araştırmalar dikkate alınmıştır. Ankette yer alan ilk iki soru mükelleflerin vergi hakkındaki tutumları ve ekonomik durumlarını belirlemeye yöneliktir. 3,4,5 ve 6'ncı sorular mükelleflerin vergi afları hakkındaki düşüncelerini belirlemeye, 7 ve 8'nci sorular ise vergi afları karşısındaki davranışlarını belirlemeye yöneliktir. Anket uygulamasındaki son dört soru da mükelleflerin demografik özelliklerini belirlemek içindir.

Araştırmada rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anketler yüz yüze görüşme ile gelir vergisi mükellefi olan kişilere uygulanmıştır. Katılımcıların soruları doğru algılamaları konusunda hassasiyet gösterilmiş ve katılımcılar tarafından soruların doğru algılandığı ve doğru bir biçimde cevaplandığı varsayılmıştır. Araştırma kapsamında geri dönen anket formları arasında eksik ve tutarsız bilgilerin yer aldığı formlar değerlendirme kapsamına alınmamıştır. İl genelinde ulaşılması hedeflenen 378 kişi araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

6. Bulgular

6.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tekirdağ ilinde araştırmaya katılan gelir vergisi mükelleflerinin %64,1'i erkek, %34,9'u kadındır. Katılımcıların %61,6'ı evli iken, %38,4'ü bekârdır. Katılımcıların %5,0'i 18-24 yaş, %26,2'si 25-34 yaş, %47,1'i 35-44 yaş, %10,6'sı 45-54 yaş, %11,1'i ise 55 yaş ve üzeridir. Katılımcıların %28,0'i ilk ve ortaokul, %25,9'i lise, %27,0'u yüksekokul, %19,0'u lisans ve lisansüstü eğitime sahip kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	%	Yaş	Frekans	%
Kadın	132	34,9	18-24	19	5,0
Erkek	246	69,1	25-34	99	26,2
Toplam	378	100,0	35-44	178	47,1
Eğitim	Frekans	%	45-54	40	10,6
İlk-Orta	106	28,0	55 ve üstü	42	11,1
Lise	98	25,9	Toplam	247	100,0
Ön lisans	102	27,0	Medeni D. Frekans		
Lisans ve Lisans Üstü	72	19,0	Evli	223	61,6
Toplam	378	100,0	Bekâr	145	38,4
			Toplam	378	100,0

6.2. Araştırmanın Frekans Analizi

Araştırmaya katılan gelir vergisi mükelleflerinin %78,3'ü verginin sosyal bir sorumluluk olduğu, düşüncesine sahip iken, %10,1'i vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak görmemektedir. Gelir vergisi mükelleflerin %47,6'sının vergi ödemelerinde zorlandıkları, %58,7'sinin vergi affı uygulamalarını doğru buldukları, %59,0'unun vergi afları yapılacağını bilseler dahi vergilerini düzenli olarak ödeyeceklerini, ancak buna karşın %55,1 gibi bir çoğunluğun vergi aflarının vergi adaletini zedelediği görüşüne sahip olduğu görülmüştür. Mükelleflerin %51,8'i vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığı, %37,3'ü ise vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığı, %63,2'si de vergi aflarında vergi borçlarının silinmesi gerektiği düşüncesine sahiptir.

Tablo 5. Vergi Soruları Frekans Analizler

Vergi sosyal bir sorumluluktur.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	201	53,2	53,2	53,2
Katılıyorum	95	25,1	25,1	78,3
Kararsızım	44	11,6	11,6	89,9
Katılmıyorum	7	1,9	1,9	91,8
Kesinlikle Katılmıyorum	31	8,2	8,2	100,0
Toplam	378	100,0	100,0	
Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	90	23,8	23,8	23,8
Katılıyorum	132	34,9	34,9	58,7
Kararsızım	40	10,6	10,6	69,3
Katılmıyorum	59	15,6	15,6	84,9
Kesinlikle	57	15,1	15,1	100,0

Katılmıyorum				
Toplam				
	378	100,0	100,0	
Vergi affı yapılacağı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	121	32,0	32,0	32,0
Katılıyorum	102	27,0	27,0	59,0
Kararsızım	83	22,0	22,0	81,0
Katılmıyorum	16	4,2	4,2	85,2
Kesinlikle Katılmıyorum	56	14,8	14,8	100,0
Vergi ödemelerinde zorlanıyorum.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	55	14,6	14,6	14,6
Katılıyorum	135	35,7	35,7	50,3
Kararsızım	43	11,4	11,4	61,6
Katılmıyorum	94	24,9	24,9	86,5
Kesinlikle Katılmıyorum	51	13,5	13,5	100,0
Vergi afları vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	103	27,2	27,2	27,2
Katılıyorum	93	24,6	24,6	51,9
Kararsızım	38	10,1	10,1	61,9
Katılmıyorum	100	26,5	26,5	88,4
Kesinlikle Katılmıyorum	44	11,6	11,6	100,0
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	65	17,2	17,2	17,2
Katılıyorum	76	20,1	20,1	37,3
Kararsızım	86	22,8	22,8	60,1
Katılmıyorum	93	24,6	24,6	84,7
Kesinlikle Katılmıyorum	58	15,3	15,3	100,0
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	111	29,4	29,4	29,4
Katılıyorum	97	25,7	25,7	55,0
Kararsızım	38	10,1	10,1	65,1
Katılmıyorum	108	28,6	28,6	93,7
Kesinlikle Katılmıyorum	24	6,3	6,3	100,0
Vergi afları vergi adaletini zedelemektedir.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	111	29,4	29,4	29,4
Katılıyorum	97	25,7	25,7	55,0
Kararsızım	38	10,1	10,1	65,1
Katılmıyorum	108	28,6	28,6	93,7
Kesinlikle Katılmıyorum	24	6,3	6,3	100,0
Vergi aflarında vergi borcu silinmelidir.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	127	33,6	33,6	33,6
Katılıyorum	112	29,6	29,6	63,2
Kararsızım	47	12,4	12,4	75,7
Katılmıyorum	35	9,3	9,3	84,9
Kesinlikle Katılmıyorum	57	15,1	15,1	100,0
Vergi aflarında vergi borcu silinmelidir.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	127	33,6	33,6	33,6
Katılıyorum	112	29,6	29,6	63,2
Kararsızım	47	12,4	12,4	75,7
Katılmıyorum	35	9,3	9,3	84,9
Kesinlikle Katılmıyorum	57	15,1	15,1	100,0
Vergi aflarında vergi borcu silinmelidir.				
Değişken	Frekans.	%	Değ.%	Top.%
Kesinlikle Katılıyorum	127	33,6	33,6	33,6
Katılıyorum	112	29,6	29,6	63,2
Kararsızım	47	12,4	12,4	75,7
Katılmıyorum	35	9,3	9,3	84,9
Kesinlikle Katılmıyorum	57	15,1	15,1	100,0

6.3. T- Testi Hipotezleri ve T- Testi Bulguları

(i) Vergi sosyal bir sorumluluktur.

H₀: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(ii) Vergi affı olacağı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(iii) Vergi afları vergi adaletini zedelemektedir.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(iv) Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum.

H₀: Mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(v) Vergi afları vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(vi) Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	t	p	H ₀
Vergi sosyal bir sorumluluktur.	1,608	,054	Red Edilemez
Vergi affı olacağını bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim	,016	,090	Red Edilemez
Vergi afları vergi adaletini zedelemektedir.	,667	,262	Red Edilemez
Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum	4,728	,039	Red
Vergi afları vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.	1,503	,081	Red Edilemez
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.	,304	,000	Red

Cinsiyete göre T-Testi sonuçlarında hipotezler 1, 2, 3, 5'te (H₀) red edilemez olduğu, 4 ve 6'da (H₀) red edildiği görülmektedir. Buna göre mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri, vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları, vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri, vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

(vii) Vergi sosyal bir sorumluluktur.

H₀: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(viii) Vergi affı olacağını bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(ix) Vergi afları vergi adaletini zedelemektedir.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(x) Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum.

H₀: Mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı

bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xi) Vergi afları vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xii) Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 7. Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	t	p	H ₀
Vergi sosyal bir sorumluluktur.	3,565	,110	Red Edilemez
Vergi affı olacağını bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim	2,743	,000	Red
Vergi afları vergi adaletini zedelemektedir.	2,912	,155	Red Edilemez
Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum	,743	,000	Red
Vergi afları vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.	,560	,000	Red
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.	11,660	,000	Red

Medeni duruma göre T-Testi sonuçlarında hipotez 7 ve 9'da (H₀) red edilemez olduğu, hipotezler 8, 10, 11, 12'de (H₀) red edildiği görülmektedir. Buna göre mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ve vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri medeni duruma göre farklılık göstermemektedir. Ancak vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri, vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri, vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları ve vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri farklılık göstermektedir.

6.4. Anova Testi Hipotezleri ve Anova Testi Bulguları

(xiii) Vergi sosyal bir sorumluluktur.

H₀: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xiv) Vergi affi olacağımı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xv) Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi afların sık ve gereğinden fazla yapılmakta olduğuna dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi afların sık ve gereğinden fazla yapılmakta olduğuna dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xvi) Vergi affi uygulamalarını doğru buluyorum.

H₀: Mükelleflerin vergi affi uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi affi uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 8. Eğitim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	f	p	H ₀
Vergi sosyal bir sorumluluktur.	İlk ve Ortaokul	1,345	,259	Red Edilemez
	Lise			
	Yüksekokul			
Vergi affi olacağımı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.	Lisans ve L.üstü	5,928	,001	Red
	İlk ve Ortaokul			
	Lise			
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.	Yüksekokul	4,918	,002	Red
	İlk ve Ortaokul			
	Lise			
Vergi affi uygulamalarını doğru buluyorum	Lisans ve L.üstü	6,308	,000	Red
	Yüksekokul			
	İlk ve Ortaokul			

Eğitime göre Anova Testi sonuçları neticesinde 13'te (H₀) red edilemez olduğu, hipotezler 14, 15 ve 16'da (H₀) red edildiği görülmektedir. Buna göre mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri eğitime göre farklılık göstermemektedir. Ancak vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları, vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri ve vergi affi uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri eğitime göre farklılık göstermektedir.

(xvii) Vergi sosyal bir sorumluluktur.

H₀: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xviii) Vergi affi olacağımı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.

H₀: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xix) Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.

H₀: Mükelleflerin vergi afların sık ve gereğinden fazla yapılmakta olduğuna dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi afların sık ve gereğinden fazla yapılmakta olduğuna dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

(xx) Vergi affi uygulamalarını doğru buluyorum.

H₀: Mükelleflerin vergi affi uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H₁: Mükelleflerin vergi affi uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 9. Yaş Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	f	p	H ₀
Vergi sosyal bir sorumluluktur.	18-24	3,079	,016	Red
	25-34			
	35-44			
	45-54			
	55+			
Vergi affi olacağımı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.	18-24	4,741	,001	Red
	25-34			
	35-44			
	45-54			
	55+			
Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır.	18-24	5,962	,000	Red
	25-34			
	35-44			
	45-54			
	55+			
Vergi uygulamalarını doğru buluyorum	18-24	7,010	,000	Red
	25-34			
	35-44			
	45-54			
	55+			

Yaşa göre ANOVA Testi sonuçları neticesinde hipotez 17, 18, 19 ve 20’de (H_0) red edilmiştir. Buna göre mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri, vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları, vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri ile vergi aflarını doğru bulduklarına dair düşünceleri yaşa göre farklılık göstermektedir.

6.5. Korelasyon Analizi Hipotezleri ve Bulguları

H_0 : Mükelleflerin vergi ödemeleri ile vergi aflarını doğru bulduklarına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Mükelleflerin vergi ödemeleri ile vergi aflarını doğru bulduklarına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 10. Korelasyon testi sonuçları

Korelasyonlar H_0 Red Edilmiştir.	Vergi affı uygulamalarını doğru buluyorum.
Pearson Correlation	-,265**
p	,000
N	378

Hipotez, Tablo 10’da sınanmıştır ve H_0 red edilmiştir. Mükelleflerin vergi ödemeleri ile vergi aflarını doğru bulduklarına dair düşünceleri arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Vergi ödemelerinde zorluk çeken mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru ve yerinde bulmadıkları, vergi ödemelerinde zorluk çekmeyen mükelleflerin ise uygulamaya konulan vergi aflarını yerinde bir uygulama olarak gördükleri sonuçları elde edilmiştir.

H_0 : Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 11. Korelasyon testi sonuçları

Korelasyonlar H_0 Red Edilmiştir.	Vergi sosyal bir sorumluluktur
Pearson Correlation	,262**
p	,000
N	378

Hipotez, Tablo 11’de sınanmış ve H_0 red edilmiştir. Bu durumda mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Verginin sosyal bir sorumluluk olduğu düşüncesine sahip olan mükellefler

uygulamaya konulan vergi aflarının sıklıkla ve gereğinden fazla yapıldığını düşünmektedirler. Vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak görmeyen mükellefler ise vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığı düşüncesine sahip değildiler.

H_0 : Mükelleflerin düzenli vergi ödeme tutarlılıkları ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Mükelleflerin düzenli vergi ödeme tutarlılıkları ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 12. Korelasyon testi sonuçları

Korelasyonlar H_0 Red Edilemez.	Vergi afları sık ve gereğinden fazla yapılmaktadır
Vergi affı olacağımı bilsem de vergilerimi düzenli olarak öderim.	Pearson Correlation -,045 p ,384 N 378

Hipotez, Tablo 12’de sınanmış ve H_0 red edilememiştir. Mükelleflerin düzenli vergi ödeme tutarlılıkları ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu durum mükelleflerin düzenli vergi ödeme tutarlığı ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşüncelerinin ilişkilendirilmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

7. Sonuç

Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri cinsiyet, eğitim ve medeni durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları cinsiyet ve medeni durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Mükelleflerin vergi aflarının vergi adaletini zedelediğine dair düşünceleri ile vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerinin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ve vergi ödeme tutarlılıklarında cinsiyet ve medeni durum faktöründen kaynaklanan düşünce farklılıklarının olmadığı görülmüştür. Ayrıca gelir vergisi mükelleflerin verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşüncelerinde eğitim düzeyinden kaynaklanan farklı görüşlerin olmadığı, vergi adaletine ve vergi ödeme isteklerine yönelik düşüncelerinde de cinsiyet faktörünün etkisinin bulunmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Buna karşın mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru bulduklarına dair düşünceleri ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri cinsiyet, medeni durum, eğitim ve yaşa göre farklılık göstermektedir. Yine vergi aflarının vergi ödeme isteğini azalttığına dair düşünceleri medeni durumlarına göre farklılık göstermektedir. Mükelleflerin vergi aflarına rağmen düzenli vergi ödeme tutarlılıkları medeni durum, eğitim ve yaşa göre

farklılık göstermektedir. Verginin sosyal bir sorumluluk olduğuna dair düşünceleri ise yaşa göre farklılık göstermektedir. Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerinin sahip oldukları cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim gibi demografik özelliklerinin vergiye yönelik düşüncelerinde farklılıklara yol açtığı görülmüştür.

Araştırmada, vergi ödemeleri ile vergi afları arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Vergi ödemelerinde zorluk çeken mükelleflerin vergi affı uygulamalarını doğru ve yerinde bir uygulama olarak görmedikleri, vergi ödemelerinde zorluk çekmeyen mükelleflerin ise vergi affı uygulamalarını doğru ve yerinde bir uygulama olarak gördükleri sonucu elde edilmiştir. Bu durum, Tekirdağ ilindeki gelir vergisi mükelleflerinin vergi ödemelerinde zorlansalar dahi vergi aflarının etkisi ile artış gösteren su istimal ve kolaycılık anlayışından rahatsız oldukları; ancak ekonomik zorluklar nedeni ile vergi aflarını kurtarıcı olarak gördükleri şeklinde yorumlanabileceği gibi, vergi ödemelerinde zorluk çekmeyen mükellefler açısından ise vergilerini ödemedi zorluk çeken mükellefleri düşünerek iyi niyet algısı içerisinde olabilecekleri ya da vergi ödemelerinde zorluk yaşamasalar dahi, vergi aflarından faydalanmak istedikleri şeklinde yorumlanabilir. Zira araştırmada gelir vergisi mükelleflerin vergi aflarına ılımlı yaklaştıkları ve %58,7'sinin vergi affı uygulamalarını doğru bulduğu, %30,7'sinin ise doğru bulmadığı görülmektedir.

Araştırmada vergi sorumluluğu ile vergi affı uygulamaları arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Verginin sosyal bir sorumluluk olduğu düşüncesine sahip olan mükellefler vergi aflarının sıklıkla ve gereğinden fazla yapıldığını düşünmektedirler. Vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak görmeyen mükellefler ise vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığı düşüncesine sahip değildirlere. Araştırmaya katılan gelir vergisi mükelleflerinin %78,3'ü verginin sosyal bir sorumluluk olduğunu düşünmekte iken 10,1'i vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak görmemektedir. Mükelleflerin düzenli vergi ödeme tutarlılıkları ile vergi aflarının sık ve gereğinden fazla yapıldığına dair düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Gerçekleştirilen araştırmada Tekirdağ ilinde vergi aflarının toplumsal yapı üzerinde aşırı bir tepkiye neden olmadığı, mükellefler arasında çeşitli görüş farklılıklarının bulunduğu ve genel olarak mükelleflerin vergi affı uygulamalarını olumlu karşıladığı görülmektedir. Bu nedenle Vergi afların sıkça uygulanması yerine ekonomide daralma yaşanan dönemlerde ve daralma yaşanan sektörleri kapsayan biçimde uygulanması başarısını etkileyecektir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. (2011). *Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Alm, J., & Beck, W. (1993). Tax amnesties and compliance in the long run: A time series analysis. *National Tax Journal*, 46(1), 53-60.

- Altuğ, E. F., Çak, M., Şeker, M., & Bingöl, Ö. (2010). *Türkiye'de Vergi Bilinci İstanbul Araştırması*. No:134. İstanbul: İSMMMO Yayınları.
- Andreoni, J. (1991). The desirability of a permanent tax amnesty. *Journal of Public Economics*, 45(2), 143-159.
- Armağan, R., & Şencan, D. (2013), "Türkiye'de Vergi Bilinci ve Ahlakı Üzerine Ampirik Çalışmalar Destekli Bir Değerlendirme" 1st International Conference on New Directions in Business, Management, Finance and Economics (ICNDBM 2013), 12-14 September, Eastern Mediterranean University, Famagusta- Northern Cyprus.
- Baer, K., & Borgne, E. L. (2008), "Tax Amnesties". In Theory, Trends, and Some Alternatives, International Monetary Fund Washington DC.
- Başaran, M. (2011). 6111 sayılı Kanun düzenlemesi ışığında kamu mali otoritesi/hazine ile vergisel sorunları olan mükelleflere tanınan olanaklar. *Vergi Sorunları Dergisi Eki*, 270.
- Braithwaite, V. (2002). *Taxing Democracy*. England: Ashgate Publishing Ltd. (Accessed on), <https://dspace2.flinders.edu.au/xmlui/bitstream/handle/2328/13626/Wenzel%20Taxing%20Democracy.pdf?sequence=1>
- Bülbül, D. (2003). Vergi aflarının ekonomik ve sosyal etkileri- I. *Yaklaşım Dergisi*, 131, 205-209.
- Cansız, H. (2015). Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 22(2), 433-450.
- Çelikkaya, A., & Gürbüz, H. (2006). Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu etkileyen faktörlerin analizi: Bir alan çalışması. *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 21(247), 122-139.
- Çetin, G. (2007). Vergi aflarının vergi mükelleflerinin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 171-187.
- Çiçek, H., Karakas, M., & Yıldız, A. (2008). *Güney Dogu Anadolu Bölgesi'nde Vergi Yükümlülerinin Vergiyi Algılama ve Tutum Analizi: Bir Alan Arastirmasi*. Maliye Bakanlığı Strateji Gelistirme Başkanlığı, Ankara: Ümit Oset Matbaacılık.
- Dam K. (2006), Tax Evasion And Avoidance The Commonwealth Associatin of Tax.
- Demir, İ. C., & Küçükilhan, M. (2013). Vergi Mükelleflerinin Kayıt Dışı Ekonomi Algısı: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 31-48.
- Demir, M., Demirgil, B., Mazman İtik, Ü. & Deniz, Y. (2016). Vergi Dairesi Personeli Açısından Vergi Aflarının Etkinliği: Sivas İlinde Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 275-302.

- Edizdoğan N., & Gümüş E. (2013). Vergi afları ve türkiye’de vergi aflarının değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 164, 99-119.
- Heper, F., & Dönmez, R. (2004). *Vergi Hukuku*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1536
- İpek, S., Aktaş, E., & Kaynar, İ. (2012). Demografik Faktörlerin vergi Affına Bakış Üzerindeki Etkileri: Trakya Bölgesinde Ticari Kazanç Elde Eden Yükümlülere Yönelik Bir Uygulama. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 62 (2), 79-98.
- Kargı, V., & Yüksel, C. (2010). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Adaleti ve Mükellefler Üzerine Etkileri. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, (54), 23-44.
- Keleş, Y. (2002). Yine Mi Af? Mükellefler Ne Zaman Vergi Öderler?. *Vergi Dünyası Dergisi*, 249, 75-84.
- Kellner, M. (2004). Tax Amnesty 2004/2005–An Appropriate Revenue Tool?. *German Law Journal*, 5(4), 339-346.
- Le Borgne, M. E. (2006). *Economic and political determinants of tax amnesties in the US States* (No. 6-222). International Monetary Fund.
- Malik, A. S., & Schwab, R. M. (1991). The economics of tax amnesties. *Journal of Public Economics*, 46(1), 29-49.
- Mikesell, J. L. (1984). Tax amnesties as a tool for revenue administration. *State Government*, 57(4), 114-120.
- Muter, N.B., Sakınç, S., & Çelebi, K. (1993), Mükelleflerin Vergi Karşısındaki Tutum ve Davranışları Araştırması Manisa İli Vergi Mükellefleri Üzerine Bir Anket Çalışması, Celal Bayar Üniversitesi İİBF, Manisa.
- Mutlu, A. & Taşcı, K. (2013). Vergi Dairelerinin Mükellefe Davranış Biçimlerinin Vergilemede Gönüllü Uyuma Etkisi: Malatya Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 214-232.
- Newbold, P. (1995). *Statistics for Business and Economics*. New Jersey: Prentice-Hall International.
- Nufusu (2018). *Tekirdağ Nüfusu 2017*. (Erişim: 17.02.2018), <https://www.nufusu.com/il/2017/tekirdag-nufusu>
- Organ, İ. & Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241-271.
- Resmî Gazete (2016). 6736 Sayılı Kanun ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun Tasarısı. (Erişim: 10.03.2017), www.resmigazete.gov.tr
- Resmî Gazete (2017). Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair 7020 Sayılı Kanun. (Erişim: 05.08.2019), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170603-21.htm>
- Resmî Gazete (2018). Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun. (Erişim: 05.08.2019), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/05/20180518-3.htm>
- Sağlam, M. (2013). Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci. *Sosyoekonomi*, 19(19), 315-334.
- Savaşan, F., & Çoban, F. (2005). Bir Politik Çevrim Enstrümanı Olarak Vergi Afları. *Ekonomistler Bülteni*, 54. Sayı. İstanbul.
- T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı (2017). Tablo:2 Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı. (Erişim: 04.07.2018), https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2017/TABLO_2.xls.htm
- T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı (2019). Bütçe Gelirleri (1923 - 2018). (Erişim: 04.07.2018), https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG1.htm
- Torgler, B. (2003). Tax Morale Theory And Empirical Analysis of Tax Compliance, Dissertation, der Universität Basel zur Erlangung der Würde eines Doktors der Staatswissenschaften, 650- 661.
- Turhan İ., Şimşek Ü., & Aslan H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 186-203
- Yeniçeri, H. (2004). Beyan Esasına Dayanan Vergilerde Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Psikolojik Nedenlerinin Tespitine Yönelik Bir Uygulama. İçinde: 19. *Türkiye Maliye Sempozyumu*, 10-14 Mayıs, Uludağ Üniversitesi, Antalya, 908-927.